

11

กรณีศึกษายาเสพติด

เอี่ยมศรี เหล่าไทย

โครงการศึกษายาเสพติดฟรีในกรุงเทพมหานคร (BTSG)

สังคมสงเคราะห์ 2506-2509

กำลังใจเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน ดิฉันจึงขอยกบางตัวอย่างจากประสบการณ์สังคมสงเคราะห์อันอุดม (ราว 40 ปี) มาให้กำลังใจกับน้องๆ ที่กำลังทำงานอยู่ แม้บางคนอาจรู้สึกท้อแท้เนื่องจากทำงานไม่ก้าวหน้าผู้บังคับบัญชาไม่เห็นผลงานของเรา ดิฉันคิดว่าถ้าเราทำงานเพื่อมุ่งให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ ให้สามารถแก้ปัญหาตัวเองได้สำเร็จ จะต้องเป็นผู้เห็นผลงานของเรา นอกจากเราจะก้าวหน้าในอนาคตแล้ว เรายังเป็นผู้ช่วยเหลือให้ผู้อื่นได้รับผลสำเร็จอีกด้วย

ดิฉันเคยทำงานในคลินิกบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและที่ศูนย์บริการสาธารณสุข ของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร หลายแห่ง มีหน้าที่ช่วยบำบัด แก้ไขสารพัดปัญหาของผู้ติดยาเสพติดและครอบครัว ให้พ้นทุกข์จากปัญหายาเสพติดนี้ ตั้งแต่ให้ สด ละ เลิก หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้อยู่กับครอบครัวและสังคมได้อย่างปกติสุข

ในช่วงที่ดิฉันทำงานด้านนี้ได้ไม่นานนัก ดิฉันได้พบกับเรื่องที่น่าประทับใจจนลืมไม่ลงจนถึงปัจจุบันนี้ คือวันหนึ่งพยาบาลอนามัยโรงเรียนส่ง Case นักเรียนยากจนคนหนึ่ง ซึ่งขาดเรียนบ่อย สุขภาพทรุดโทรม สงสัยจะติดยาเสพติด เพราะมีบิดาที่ติดยาเสพติดอยู่ในบ้านด้วย ดิฉันไปเยี่ยมที่บ้านพบบิดาของเด็กซึ่งติดเฮโรอีนอยู่ในบ้าน มารดาไปหาบของขาย ส่วนลูกชายซึ่งเป็นนักเรียนที่ดิฉันต้องการพบนั้น หยุดเรียนไปเดินชายลูกโป่งอยู่ในหมู่บ้านนั่นเอง

เมื่อชาวบ้านเห็นดิฉันมาเยี่ยมก็เรียกเด็ก ๆ ในชุมชนให้ไปตามนักเรียนคนนั้นและมารตามาพบ ดิฉันจำภาพนั้นได้ว่าเขาเป็นเด็กนักเรียนชายที่ตัวเล็กกว่าอายุรูปร่างผอมบาง หน้าตาซีดเซียว เสื้อผ้าเก่าอมแมม เป็นนักเรียนในสังกัดโรงเรียน กทม. แห่งหนึ่ง เรียนอยู่ชั้น ป.3 หรือ ป.4 ซึ่งดิฉันจำไม่ได้แน่ชัดและสมัยนั้นเรียกว่า โรงเรียนเทศบาล

บ้านที่ดิฉันไปเยี่ยมสร้างด้วยเศษไม้ชั้นเดียวเก่าหลังเล็ก ๆ อยู่ในชุมชนแออัด วันนั้นเราได้พูดคุยกันถึงปัญหาต่างๆ ในครอบครัว พบว่าบิดานอกจากติดเฮโรอีนแล้วยังป่วยเป็นวัณโรคอีกด้วย เขาไม่ทราบว่าจะไปรักษาที่ไหน ขณะนั้นตงงานต้องอาศัยรายได้จากภรรยา เพื่อนเป็นผู้นำเฮโรอีนมาขายให้ถึงบ้านทำให้เลิกไม่ได้

ขณะพูดคุยกันอยู่นั้น ปรากฏว่า มีจิ้งจกตัวหนึ่งตกลงมาจากฝ้าเพดานหลังคา ตัวผอมซีด มันเกาะนิ่งๆ ที่พื้นบ้าน ลักครู่จึงค่อยๆ เคลื่อนตัวหนีไป เด็กนักเรียนเล่าว่ามันตกลงมาบ่อย และมันชอบมาดูเวลาพ่อสูบเฮโรอีน สมัยนั้นเป็นเฮโรอีน เบอร์ 3 ชนิดเกร็ด เวลาเสพจะนำมาลนไฟห่อด้วยซองบุหรี่ที่เป็นตะกั่ว ผู้เสพจะสูดควันเข้าไป จิ้งจกที่อยู่ตามคานหลังคาจึงพลอยได้สูดควันเฮโรอีนเข้าไปด้วยจึงติดยา และเมื่อขาดยา ก็เกิดอาการอยากยา ตกลงมาอย่างที่เราเห็น

ดิฉันถือโอกาสสอนเด็กโดยให้ดูจิ้งจกเป็นตัวอย่าง ให้เขารักตัวเอง และดูแลตัวเองอย่าให้เหมือนจิ้งจก แม้ไม่ได้เสพเองโดยตรงแต่ได้สูดควันบ่อยๆ ก็กลายเป็นผู้ติดได้ ดิฉันจึงชมเชยเขาที่รู้จักทำงานหาเงินโดยสุจริตช่วยแบ่งเบาภาระของมารดา ดิฉันได้เตือนเขาและบิดา อย่าไปยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่หรือยาเสพติด

หลังจากวันนั้นดิฉันได้นัดให้มารดาไปปรับจดหมาย เพื่อส่งตัวบิดาไปเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลอภัยภูธรแบบคนไข้ในโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ส่วนนักเรียนให้เสื้อผ้าชุดนักเรียนและอุปกรณ์การเรียนของมูลนิธิช่วยการศึกษาของ กทม. จนพอใช้ หลังจากนั้นดิฉันไม่ได้พบเด็กนักเรียนคนนั้นอีกเลย เมื่อไปติดตามผลภายหลังพบว่าบิดาเลิกยาเสพติดได้และรักษาวัณโรคเรียบร้อยแล้ว จึงปิด Case ไป

หลังจากนั้นดิฉันได้ย้ายที่ทำงานใหม่ทำอยู่ที่นั่นประมาณ 10 ปี อยู่มาวันหนึ่ง ดิฉันนั่งรถเมล์ไปทำงานตามปกติ เมื่อกระเป๋ารถเมล์มา เก็บค่าโดยสาร ดิฉันรีบหยิบธนบัตรใบละ 20 บาทให้ไป เพราะไม่ทัน ได้เตรียมหยิบเศษสตางค์ไว้ กระเป๋ารถเมล์หนุ่มรับเงินไป แต่แล้วก็คืนเงินให้พร้อมเก็บเงินค่าโดยสารคนต่อๆ ไป ดิฉันคิดว่าเขาไม่มีเงินทอน แต่สังเกตว่าเขามีเงินทอนให้คนอื่น ๆ รอจนเกือบจะถึงปลายทางที่จะลง อยู่แล้วดิฉันมองไปที่กระเป๋ารถเมล์ซึ่งว่างจากการเก็บค่าโดยสารแล้ว เพื่อให้เขารีบมาเก็บค่าโดยสารเร็วๆ ดูเหมือนเขาจะรู้ตัวจึงรีบเดินมาที่ ดิฉัน ยืนอยู่ตรงหน้าแล้วยกมือไหว้พร้อมกับพูดว่า “คุณหมอลคงจำผมไม่ได้ ผมชื่อใครครับ”

เจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการสาธารณสุขทุกคนจะถูกคนไข้เรียกว่า หมอทั้งนั้น ทำให้ดิฉันพยายามนึกว่าเขาเป็นคนไข้อยู่ที่ไหน เมื่อเห็นว่ามี ดิฉันยังคงอยู่那儿 เขาก็ดึงกระดาษการ์ดที่เสียบกระเป๋าเสื้อให้ดิฉันเห็น ชื่อ นามสกุล ที่ปักไว้เหนือกระเป๋า พอเห็นนามสกุลดิฉันก็ออกทันที ดิฉันจำภาพคนติดยาเสพติดนอนชมอยู่บนที่นอนเก่าๆ สูดบุหรี่ตาลอย มีลูกชายตัวผอมเล็กม้วนของบุหรี่เล่นอยู่ข้างๆ พี่ผู้ใหญ่คุยกันอย่างตั้งใจ เด็กชายตัวเล็ก ๆ คนนั้นเป็นหนุ่มตัวใหญ่แล้ว ดิฉันจำเขาไม่ได้จริงๆ

เขาเล่าว่าครอบครัวไม่ลำบากเหมือนแต่ก่อนแล้ว พ่อสบายดีมีงาน ทำ สายตาที่เขามองดิฉันนั้นเต็มไปด้วยแววตาขอบคุณ แม้เขาจะไม่พูดออกมา ดิฉันก็เข้าใจและซึ่งใจจนน้ำตาซึม ที่เขาจำดิฉันได้ ตอบไปว่าดีใจจริงๆ ที่จำได้ ตอนนี้อ้ายมาทำงานที่ศูนย์ฯ ใหม่แล้ว วันนั้นมีความสุขมากความช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ ตามหน้าที่ แต่เราทำด้วยใจยังเป็น เรื่องให้เด็กคนหนึ่งจำได้ จนกระทั่งโตเป็นหนุ่มแล้วยังไม่ลืม จากวันนั้น ดิฉันก็ไม่ลืมเรื่องซึ่งใจนี้เช่นกัน

เรื่องที่ซึ่งใจ เรื่องที่สอง เกี่ยวกับการทำงานกับผู้ติดยาเสพติด ซึ่งใครๆ ก็กลัวและไม่อยากเกี่ยวข้องด้วยนั้น ดิฉันปฏิบัติงานกับกลุ่มนี้มานานไม่เคยพบสิ่งใดที่น่ากลัว กลับพบสิ่งดีๆ ที่คาดไม่ถึงถึงดังเช่น คนป่วย

รายหนึ่งเป็นชายวัย 30 เศษ นั่งรถมอเตอร์ไซด์มารักษาแล้วรีบกลับ มักไม่ค่อยมีเวลาพูดคุยกับเจ้าหน้าที่มากนัก ดิฉันมีโอกาสดูสัมภาษณ์ และพูดคุยกับเขาบ่อยกว่าเจ้าหน้าที่อื่น จึงมีความคุ้นเคยกับเขาพอสมควร วันหนึ่งเขามานั่งคุยด้วยมีช่วงหนึ่งการสนทนาดังนี้

“บ้านที่อยู่รามอินทราหรือ”

“ใครบอกเธอ.....”

“เห็นพวกนั้นคุยกันว่าบ้านที่อยู่ไกลแถวรามอินทราเป็นบ้านจัดสรรหรือบ้านส่วนตัวละพี่”

“เธออยากรู้ไปเพื่ออะไร” นึกในใจว่าเหตุใดจึงมาถามเรื่องส่วนตัว

“ถ้าบ้านเปลี่ยวนะพี่ บางทีจะมีขโมยขึ้นบ้าน ถ้าบังเอิญบ้านพี่ถูกขโมยขึ้นบ้านนะ ผมว่าปล่อยให้มันชน ของไปเถอะ พี่อย่าร้องก็แล้วกัน ถ้าร้องมันคงเอาตาย ผมพูดเรื่องจริงนะพี่”

เขาพูดพร้อมจ้องหน้าดิฉันและนี่เป็นการพูดคุยและพบกันครั้งสุดท้าย เขาหายไปหลายเดือน คิดว่าจะไปเยี่ยมบ้านพอดีมีคนไข้มานอก ดิฉันว่า “ไปก็ไม่เจอหรอกพี่ มันไปร่วมกับพวก ปล้นบ้านแถวรามอินทรา แต่หนีไม่รอดถูกตำรวจจับได้แล้ว คงติดคุกหลายปี”

ดิฉันใจหายวาบ เสียงเตือนของเขาแว่วเข้าหูว่า “ถ้ามีขโมยขึ้นบ้านอย่าร้องนะ” พร้อมกับแววตาที่จ้องมองและย้ำคำว่า “เรื่องจริง” เขาคงเกรงว่าบ้านที่ปล้นอาจจะบ้านดิฉันจึงได้เตือนไว้ล่วงหน้า นับว่าเป็นความปรารถนาดีของโจรคนหนึ่ง ซึ่งทำให้ดิฉันแอบซึ่งใจและขอบคุณเขามาก

เรื่องที่สาม เนื่องจากดิฉันเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติของกรมราชทัณฑ์ มีหน้าที่สืบเสาะก่อนปล่อยจากคุก หรือสอดส่องหลังปล่อยมาแล้ว วันหนึ่ง ดิฉันได้รับ Case จากกรมราชทัณฑ์ให้ไปสืบเสาะก่อนปล่อย Case นี้บ้านอยู่แถวมีนบุรีเส้นทางไปฉะเชิงเทรา ทางเข้าบ้านต้องเดินผ่านทุ่งนา เป็นทางเดินแคบๆ ข้างทางเป็นป่าละเมาะ ยาวประมาณครึ่งกิโลเมตร จึงจะถึงบ้านซึ่งอยู่ 4-5 หลังเป็นกลุ่มญาติพี่น้องกัน ดิฉันเดินกางร่มไปคนเดียวนึกเสียวในใจว่าเป็นทางเดินเปลี่ยว

สองข้างทางไม่มีบ้านคนเลยบางแห่งมีต้นกกต้นหญ้าคาขึ้นท่วมหัวถ้ามีคนมาจ้จะทำอย่างไร

ทันใดนั้นดิฉันได้ยินเสียงคนขี่จักรยานเข้าซอยมาอย่างรวดเร็ว ดิฉันหลบเข้าข้างทางเพื่อให้เขาไปก่อน เขากลับหยุดรถขวางหน้าดิฉันไว้ถามว่าจะไปไหนน้ำเสียงไม่เป็นมิตรเลย เขาเป็นชายวัยรุ่นสวมหมวกแก๊ปบังหน้าและใส่แว่นตาดำ นึกกลัวมาก ดิฉันใจหายวาบคิดว่าเขาต้องจ้แน่ คิดว่ายอมให้เงินไปแต่ขอคาร์ตกลับบ้านหน่อยก็แล้วกัน แข็งใจตอบไปว่าไปบ้านข้างหน้านี้แหละ เขาขยับรถเข้ามาใกล้อีก พร้อมพูดว่า “อ้าวพี่ นี่เองนึกว่าใครที่ไหน มาทำไมแถวนี้ที่หลังอย่ามาคนเดียวนะ เอ้า...ซ้อนรถผมก็ได้จะไปส่งให้” ดิฉันขอบคุณเขา บอกกลัวตกรถเพราะทางไม่ดี นึกไม่ออกเลยว่าเขาเป็นใครคิดว่าคงเป็นคนใช้ยาเสพติดแน่แต่ไม่รู้ว่าจะพบกันที่ไหนเท่านั้น

ที่เล่ามานี้เพื่อหวังให้ผู้ทำงานสังคมสงเคราะห์ ได้รับทราบว่าการที่เราทำนั้นเป็นงานที่สร้างกุศลอยู่ในตัวจึงมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำ ผลงานตอบแทนเราอยู่แล้วในชาตินี้ทำให้เราเกิดความสุขความปิติยินดี แคล้วคลาดจากภัยอันตรายและได้รับความปรารถนาดีจากผู้อื่นอยู่เสมอ ดังประสบการณ์จริงที่ดิฉันได้นำเสนอมานี้ในที่นี้ไว้เป็นเครื่องเตือนใจแก่นักสังคมสงเคราะห์รุ่นใหม่ ๆ ที่กำลังท้อแท้ หหมดกำลังใจในการทำงาน ให้พยายามทำหน้าที่ต่อไปอย่างเต็มความสามารถ ผลจากการกระทำนั้นจะกลับมาตอบแทนท่านเอง